

HĪKOIA TE HAERE ROA

nā Te Ahorangi Patu Hohepa

Kei roto i te whatumanawa e pupū ake nei te aroha me te mokemoke ki te tini o ngā kai-kōrero me ngā kai-āwhina i te reo kua riro atu rā. Ētahi kua riro ki te Pō; ētahi kua kimi kāinga kē. He aroha ki te reo i pēnei ai, te reo i tīmataria mai e ngā Atua Māori i Hawaiki mai rā anō, i ruia mai ki ēnei moutere i te tiritiri-o-te-moana, nā, kei te matehia ināianei.

Ka mihi ki a koutou katoa. Ko koutou kua riro oti atu, haere, haere, haere. Ahakoa kua ngaro atu i te kitenga kanohi, ka rangona hakiri tonutia ō koutou tapuwae me ō koutou reo wairua i ngā whāwhārua, i ngā pae maunga, i ngā pārae, i ngā pari kārangaranga, i ngā wao nui, i ngā tahataha o te ripo o ngā awa me ngā tai. Moe mai rā koutou i te moenga roa, te moenga tē whakaarahia.

E ai ki ngā kupu poroaki tapu a taku poropiti, a Aperahama Taonui—

...haere e ngā mate, i te ara tiketike o Mahuru, i eke ai ki runga o Huarau. Whata a Manganui, tīwhaoa te kau kōpuni, kua pahure i reira te kāhui kura, tē kura i pupū ki runga. Ki a Rehua te kura, i riro ki te tapoko o te Rangi, te kura i riro ki te anu mātao, ki te whare tauā — ngā kurakura o Hine-nui-i-te-pō. E noho i raro i tō koutou rangi-āio, ki te whare o Ruaki-pōuri — ko te whare tēnā i tīraria ai ō koutou tinana. Nōu nei aukume, auroma, auhīrere — hīrere ki te pōuriuri, hīrere ki te matē, hīrere ki te pōtangotango. Ehara koutou nō raro nei, ēngari nō ngā kūrae ki runga o Hau-mātao, karapukupuku ana te aroha o te haumihi atu, i tau ai te rangimārie, te kakaratanga o āu mahi aroha ki te whei ao, ki te ao mārama.

Kāti rā mō koutou e te pito mate, e huri nei tēnei ki te ao mārama. Engari rā, e kore e taea te puta mai i te pōuri kia mihi rā anō ki ngā kaiwhiri o te reo i mua atu i a mātou nei, i whakapau ai i ō rātou kaha kia pūawai te reo me ōna tikanga. Kāhore he kōrero i tua atu i te tautoko atu i ngā huarahi i para e koutou, i ngā mahi i mahia.

E te tohunga e Tīmoti, nāu i noho te kei o te waka o te Taura Whiri i te Reo Māori mō te wā roa. E mihi atu ana mātou katoa, ngā kaiwhiri hōu, ki a koe, me ō hoa kaiwhiri kua wehe atu nei i te Taura Whiri i te Reo Māori. Ka mihi atu i te whānui o ngā mahi i oti, o ngā moemoeā i tutuki. Ko Matutaera Kingi Ihaka kua riro atu ki tua o Te Ārai. Ko koutou ko ōna hoa mahi kei te hīkoi tonu i te ao tūroa, me mihi pūmau atu rā. Ahakoa he waka kē tō tēnā, tō tēnā, me kī rā, kotahi tonu te ara e whāia nei, kia kōrerotia te reo rangatira i ngā wā katoa, i ngā wāhi katoa. Ka tū tonu tēnei hei moemoeā, hei dhāki whakakotahi i a tātou, te hunga e aro nui nei ki te reo rangatira. Tēnā rā koutou.

E kore hoki e taea te waiho ngā pukuriri ki te kāwanatanga kia kai tonu i roto i te whatumanawa, ko ngā kaupapa hōu i whakaarotia e ngā tari me te kāwanatanga tawhito hoki te tino take i wehe atu ai ētahi o koutou i ngā tūranga kaiwhiri. Kei te tino whakaae atu mātou kei te hē ngā kaupapa. Ko te mea kino atu, kei te whakararuraru ngā tari me te kāwanatanga i te tūranga wehe o tēnei Kōmihana. Ka waiho hei take amuamu koa, hei pakanga rā pea te roanga atu, ki te kāwanatanga hōu. Kāti rā. Hikoia tahitia e tātou katoa te haere roa.

HANA

Kimihia, rangahaua, kei hea rā koutou e ngaro nei e Kei Paerau, kei Paerau!

Kei te unuhanga o te kahurangi, oti atu ai koutou E hine mā e!

Ehara ahau i te matakite. Engari rā, ko wai hoki e mōhio a te wā tonu kei te pariparitia te waka o te Taura Whiri e ngā kaupapa whakaaro-kore a te kāwanatanga, ka riro atu a Hana Te Hemara. Ka whakamoemiti tonu ki te Atua, nāna i hōmai, nāna i tango atu — kia whakapaingia tōna ingoa.

Kei hea atu hoki he kōrero mō Hana, kua hoki wairua atu nei ki te tini me te mano. Ahakoa i reira mātou katoa i tōna nehunga, kāhore anō kia tino tatū te ngākau, ā, kei te patere tonu ngā poroporoaki i ngā huihuinga o ngā kaituari i te reo.

Nā reira, moe mai rā koe e Hana i waenganui i ō whenua i Taranaki, i tō urupā i Waitara, te pito o te raupatu.

E mihi tonu ana hoki ki a koutou o Te Atiawa, o Ngāti Toa, o Ngāti Raukawa me Kai Tahu, ngā pūtaka o te tātai o taku tuahine. I roto i āna mahi whānui, ko tāku he whakanui i āna mahi ki te whakahau i te kāwanatanga, i te iwi whānui hoki, kia ākona te reo i ngā kura, kia kōrerotia i ngā wāhi katoa. Nā reira, ka mihi tonu ki a ia. Kīhai i waiho ko ēnei anake āna mahi mō te reo rangatira; ko te Wiki o te Reo Māori, ko te reo me uru ki ngā mahi irirangi ētahi atu. Nō koutou ia, ko te mana kei te katoa. Kīa ita!